

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

แม้ว่าการดำเนินคดีชั้นศาลระหว่างเจ้าหนี้กับลูกหนี้จะถึงที่สุดและศาลมีคำพิพากษาให้ลูกหนี้ตามคำพิพากษาต้องชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาแล้ว ต่อมาหากปรากฏว่าเจ้าหนี้ตามคำพิพากษายังไม่ได้รับการชำระหนี้จากลูกหนี้ตามคำพิพากษา ก็ต้องดำเนินการบังคับคดีต่อไป เพื่อให้ได้เงินจากลูกหนี้นี้มาชำระหนี้ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ได้กำหนดสิทธิของเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาในการบังคับคดีไว้ ตามมาตรา 271

“ถ้าคู่ความหรือบุคคลซึ่งเป็นฝ่ายแพ้คดี มิได้ปฏิบัติตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลทั้งหมดหรือบางส่วนคู่ความหรือบุคคลซึ่งเป็นฝ่ายชนะชอบที่จะร้องขอให้บังคับคดีตามคำพิพากษาหรือคำสั่งนั้นได้ภายในสิบปีนับแต่วันมีคำพิพากษาหรือคำสั่ง โดยอาศัยและตามคำบังคับที่ออกตามคำพิพากษาหรือคำสั่งนั้น”

จากบทบัญญัติดังกล่าวแสดงให้เห็นได้ว่า เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาเมื่อชนะคดีแล้วก็จะขอใช้สิทธิในการบังคับคดี เพื่อนำเงินมาชำระหนี้ตามคำพิพากษา โดยการยึดหรืออายัดทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษามาขายทอดตลาดเพื่อจะได้เงินมาชำระหนี้ ซึ่งในการบังคับคดีนี้ โจทก์ก็ต้องร้องขอใช้สิทธิในการบังคับคดีภายใน 10 ปี นับแต่วันที่ศาลได้มีคำพิพากษาหรือคำสั่ง ถ้าโจทก์ไม่ร้องขอเสียภายในกำหนดเวลาดังกล่าวแล้วก็จะหมดสิทธิในการบังคับคดี และเมื่อโจทก์ได้ยึดหรืออายัดทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษามาได้ ต่อมากว่าเจ้าหนี้จะได้เงินมาใช้หนี้ก็ต้องจะรอขั้นตอนของการบังคับคดีโดยวิธีการขายทอดตลาด

นอกจากนี้สำหรับการบังคับชำระหนี้จากเงินที่ลูกหนี้ตามคำพิพากษานั้นประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 286 กำหนดหลักเกณฑ์การอายัดเงินรายได้มีดังนี้

1) สิทธิเรียกร้องที่ลูกหนี้ตามคำพิพากษามีสิทธิจะได้รับซึ่งเป็นเงินเดือนและเงินอื่นๆ เช่นค่าล่วงเวลา เป็นต้น สุทธิก่อนหักค่าใช้จ่ายต่างๆ ต้องมีจำนวน 10,000 บาทขึ้นไป เจ้าหนี้ตามคำพิพากษามีสิทธิอายัดได้สูงสุดไม่เกิน 30% แต่หากลูกหนี้ตามคำพิพากษามีเงินเดือนต่ำกว่า 10,000 บาทเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาจะขออายัดเงินเดือนไม่ได้

2) สิทธิเรียกร้องที่ลูกหนี้ตามคำพิพากษามีสิทธิที่จะได้รับซึ่งเป็นเงินประเภท โบนัส เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาอาจยึดได้สูงสุดไม่เกิน 50%

3) สิทธิเรียกร้องที่ลูกหนี้ตามคำพิพากษามีสิทธิที่จะได้รับซึ่งเป็นเงินตอบแทนการ ออกจากงาน หรือเรียกว่า “เงินชดเชย” เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาอาจยึดได้ 100%

4) เมื่อถูกอายัดเงินเดือนหรือรายได้ใดๆ ก็ตาม รวมแล้วลูกหนี้ตามคำพิพากษาต้องมี เงินเหลืออย่างน้อยเดือนละ 10,000 บาท และถ้ามีความจำเป็นต้องใช้เงินมากกว่า 10,000 บาท ใน การดำรงชีพ ก็สามารถยื่นคำร้องต่อศาลให้เพิ่มจำนวนเงินเลี้ยงชีพมากกว่า 10,000 บาทก็ได้ นอกจากนี้ยังสามารถขอลดหย่อนสัดส่วนการอายัดเงินเดือนให้น้อยกว่า 30% ได้อีก หากมีความ จำเป็น

5) ห้ามเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาอายัดเงินเดือนของลูกหนี้ตามคำพิพากษาซึ่งเป็น ข้าราชการหรือลูกจ้างประจำส่วนราชการ

จากหลักเกณฑ์ดังกล่าวจะเห็นได้ว่าเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาจะสามารถอายัดเงินเดือนได้นั้น ลูกหนี้จะต้องมีเงินเดือนไม่ต่ำกว่า 10,000 บาท ประเด็นปัญหาจึงเกิดขึ้นว่าเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาจะ ทราบได้อย่างไรว่าลูกหนี้ตามคำพิพากษานั้นมีเงินเดือนที่จะสามารถอายัดไว้ชำระหนี้ได้ ซึ่งเป็น ข้อมูลส่วนตัวของลูกหนี้ตามคำพิพากษา ทั้งนี้ในทางปฏิบัติเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาต้องไปขอข้อมูลที่ สำนักงานประกันสังคมที่สถานประกอบการของลูกหนี้ตามคำพิพากษาทำงานอยู่ในเขตนั้น แต่ เนื่องจากติดปัญหาตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 ที่ไม่ให้สิทธิแก่เจ้าหนี้ ตามคำพิพากษาเข้าตรวจสอบข้อมูลข่าวสารของราชการ ได้ส่งผลกระทบต่อเจ้าหนี้ในอันที่จะได้รับชำระ หนี้จากเงินเดือนของลูกหนี้ตามคำพิพากษาได้

นอกจากนี้กรณีอายัดเงินเดือนลูกหนี้ตามคำพิพากษาที่พึงได้รับจากนายจ้างซึ่งปฏิเสธ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา 312 วรรคสอง

“...ถ้าค่าแห่งสิทธิเรียกร้องซึ่งอายัดไว้นั้นต้องเสื่อมเสียไปเพราะความผิดของ บุคคลภายนอก เนื่องจากการที่ไม่ปฏิบัติตามคำสั่งศาล ไม่ว่าด้วยประการใดๆ บุคคลภายนอกเช่นว่า นั้นต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาเพื่อความเสียหายใดๆ ซึ่งเกิดขึ้นแก่ เจ้าหนี้”

อย่างไรก็ตามแม้ว่าจะมีบทบัญญัติ มาตรา 312 แต่ในทางปฏิบัตินายจ้างก็ยังคงเพิกเฉย หรือบางกรณีนายจ้างก็ปกปิดข้อมูลที่แท้จริงของลูกหนี้ตามคำพิพากษา เช่น อ้างว่าลูกหนี้ตามคำ พิพากษาไม่ได้ปฏิบัติในสถานประกอบการแล้ว หรือแจ้งจำนวนเงินลูกหนี้ตามคำพิพากษามีจำนวน น้อยกว่าที่กฎหมายกำหนด ซึ่งส่งผลให้เจ้าหนี้ไม่ได้รับการชำระหนี้ เป็นต้น

จากประเด็นปัญหานี้จึงควรจะต้องศึกษาหรือแนวทางในการกำหนดความรับผิดชอบของ นายจ้างที่มีเจตนาปกปิดข้อมูลของลูกหนี้ตามคำพิพากษา

สำหรับการอายัดเงินฝากธนาคารของลูกหนี้ตามคำพิพากษา ปัจจุบันเจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาก็ยังไม่มีอำนาจเข้าไปตรวจสอบได้ว่าลูกหนี้ตามคำพิพากษานั้นมีเงินจำนวนเท่าไร และเพียงพอดต่อการบังคับชำระหนี้หรือไม่ เนื่องจากลูกหนี้ลูกหนี้ตามคำพิพากษามักจะถอนเงินจากในบัญชีออกอย่างรวดเร็วเพื่อไม่ให้เจ้าหน้าที่ทราบและมาอายัดเงินจำนวนดังกล่าวได้ ประกอบกับ ประการของธนาคารที่กำหนด “ห้ามเปิดเผยข้อมูลหรือความลับของลูกค้า เว้นแต่กฎหมายกำหนดให้ต้องเปิดเผยข้อมูล หรือได้รับอนุญาตเป็นลายลักษณ์อักษรจากลูกค้า”

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าแม้เจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาจะมีคำบังคับคดีจากศาลมายืนยันเพื่อขอทราบข้อมูลเกี่ยวกับเงินฝากของลูกหนี้ตามคำพิพากษานิติกรก็ไม่สามารถจะเปิดเผยได้ เนื่องจาก ประการของธนาคารจะเปิดเผยได้ก็ต่อเมื่อมีกฎหมายกำหนดไว้ หรือต้องมีหนังสืออนุญาตจากให้ลูกค้าซึ่งเป็นลูกหนี้ตามคำพิพากษา

จากกรณีปัญหาที่ได้กล่าวมาข้างต้นเป็นกรณีเกี่ยวกับสิทธิของเจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาที่จะในการบังคับคดีลูกหนี้ตามคำพิพากษา เนื่องจากติดขัดกับทบทบัญญัติของกฎหมายส่งผลกระทบต่อเจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาในอันที่จะได้รับชำระหนี้ที่ขอด้วยกฎหมาย อีกทั้งเป็นการผลกระทบให้แก่เจ้าหน้าที่ที่ต้องสืบทราบว่าลูกหนี้ตามคำพิพากษานั้นมีสถานะทางการเงินเป็นอย่างไร ดังนั้นผู้ศึกษาจึงสนใจที่จะศึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้องเพื่อนำไปสู่การแก้ไขบทบัญญัติของกฎหมายต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาแนวคิดในการบังคับคดีแพ่งกรณีที่เป็นหนี้เงินของประเทศไทย
2. เพื่อศึกษามาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการบังคับคดีแพ่งของประเทศไทยและตามกฎหมายของต่างประเทศ
3. เพื่อศึกษาปัญหาในการบังคับคดีกรณีการอายัดเงินของลูกหนี้ตามคำพิพากษา
4. เพื่อศึกษาหาแนวทางการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น ทั้งนี้เพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิของเจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาให้ได้รับชำระหนี้อย่างถูกต้องและเป็นธรรม

1.3 สมมติฐานของการศึกษา

การอายัดเงินฝากในบัญชีธนาคาร รวมถึงเงินเดือนของลูกหนี้ตามคำพิพากษากระทำไม่ได้โดยยาก ปัจจุบันเจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาไม่สามารถจะเข้าถึงข้อมูลด้านการเงินของลูกหนี้ตามคำพิพากษาได้เลย เนื่องจากยังมีกฎหมายที่ไม่เปิดช่องให้เจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาสามารถกระทำ

ดังนั้นจึงควรแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาสามารถจะเข้าถึงข้อมูลด้านการเงินของลูกค้านี้ได้โดยชอบด้วยกฎหมาย

1.4 ขอบเขตของการศึกษา

ศึกษากฎหมายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง รวมถึงประกาศต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการอายัดเงินของลูกค้าตามคำพิพากษาเพื่อนำสิ่งที่ได้จากการศึกษามาแก้ไข ปรับปรุงกฎหมายให้เกิดประโยชน์ต่อไป

1.5 วิธีการดำเนินการศึกษา

ศึกษาโดยเอกสาร (Documentary Research) จากตำรา บทความในวารสาร วิทยานิพนธ์ งานวิจัย ข้อมูลในระบบ Internet ทั้งในประเทศและต่างประเทศทั้งนี้เพื่อรวบรวม และวิเคราะห์เปรียบเทียบ หาข้อสรุปที่เหมาะสม ในการนำมาปรับปรุงกฎหมายของไทย

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษา

1. ได้ทราบถึงแนวคิดในการบังคับคดีแพ่งกรณีที่เป็นหนี้เงินของประเทศไทย
2. ได้ทราบถึงมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการบังคับคดีแพ่งของประเทศไทยและกฎหมายต่างประเทศ
3. ได้ทราบถึงปัญหาในการบังคับคดีกรณีการอายัดเงินของลูกค้าตามคำพิพากษา
4. ได้ทราบถึงแนวทางการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น และนำไปสู่การแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องต่อไป